

Türkiye’de Doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği)

Elif Gönül Öztürk¹
Sibel Suveren²
Tekin Çolakoğlu³

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de doping ve hentbolcuların doping bilgi düzeylerini belirlemektir. Çalışmanın örneklemini Türkiye Hentbol Federasyonunun Süper Lig Hentbolcuları, 2007–2008 döneminde mücadele eden 24 adet takımdan (12 Bay- 12 Bayan) 336 sporcu arasından tesadüfi yöntemle seçilmiş 148 sporcudan oluşturmuştur.

Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak hazırlanan anket kullanılmıştır. Anket 40 kişilik bir hentbol sporcu grubuna uygulanmış, doldurulan anketlere göre sorulardaki eksiklikler giderilerek yeniden düzenlenmiş ve anketin geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık yöntemi ile güvenilirlik çalışması yapılmış ve 0.82 değeri bulunmuştur.

Çalışma için ilgili literatür taranarak, tarihi süreç içerisinde dopingin gelişimi incelenmiş ve sayısal verilerle desteklenmiştir. SPSS 10.0 paket programı kullanılarak yapılan yüzde (%), frekans (f), t-testi ve Anova sonuçlarına göre katılımcıların %50.7’sinin “erkek” (N=75), %49.3’ünün “bayan” (N=73) olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın sonucu, hentbolcuların doping hakkında bilgi düzeylerinin az olduğu ve doping konusunda bilgi düzeylerinin erkeklerin bayarlardan fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna göre erkeklerin doping konusunda bayarlara oranla daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Bazı sporcularında doping kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doping; bilgi düzeyi; hentbol

1 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Türkiye elifgonulozturk@gmail.com

2 Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara, Türkiye severen@gazi.edu.tr

3 Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara, Türkiye ctekin@gazi.edu.tr

Doping in Turkey, assessment of knowledge level of players about doping (handball study case)

Elif Gönül Öztürk¹
Sibel Suveren²
Tekin Çolakoğlu³

Abstract

The purpose of this study is to discuss doping in Turkey and to assess the knowledge level of handball players in Turkey. Sample in this study is composed of 148 players who have been selected randomly among 336 players from 24 teams (12 men - 12 women) that were competing in the season 2007-2008.

A questionnaire prepared by expert opinion is employed as the data collection method. First the questionnaire is applied to a group of 40 handball players, then the questions are revised according to the answers given by this specific group of players and validity-reliability tests are conducted. Reliability test is performed by using Cronbach Alpha internal consistency technique and the coefficient is obtained as 0.82.

In this study, literature survey has been conducted to examine the historical progress of doping which has been verified with numerical data. According to the results of percentage (%) and frequency (f), t-test and ANOVA, 50.7% (N=75) of the contributors is “male” whereas the remaining 49.3% (N=73) of the contributors is “female”.

As a conclusion of this study, it can be stated that the knowledge level of handball players about doping is limited and the knowledge level of men seems to be higher than the knowledge level of women. It is also revealed that some players have been using doping.

Keywords: Doping; knowledge level; handball.

1 Physical Education and Sport Teacher, Gaziantep, Turkey elifgonulozturk@gmail.com

2 Gazi University, School of Physical Education and Sport, Ankara, Turkey severen@gazi.edu.tr

3 Gazi University, School of Physical Education and Sport, Ankara, Turkey kkaracabey@gmail.com

Giriş

Günümüzde spor, insanların en çok ilgi duyduğu ve katılım gösterdiği önemli kültürel ve toplumsal etkinliklerden birisidir. İnsanın oyun oynama yarışma ve rekabet etme içgüdüleri ve dürtülerinden kaynaklanan spor olgusunun en önemli boyutu performanstır (Göral, 2002, s:86).

İlk çağlardan itibaren her dönemde insanlar güçlerini yapay yollarla arttırmak için birçok bitkisel formül denemişlerdir (Ertaş, 2005). Tarih boyunca atletler vücutlarını güçlü ve çok iyi çalışan makineler haline getirmek için birçok yöntem denemişlerdir (Başkaya, 2004, s:610). Esas amaç sadece optimal performansı arttırmak değil, ne pahasına olursa olsun onun üstüne çıkmaktır (Atasü, 2004. s.15). Sporcuların performanslarını artırma arzusu kuvvetli bir arzudur ve sportif başarının gerek ekonomik gerek sosyal getirimleri, başarılı olma arzusunun ahlaki kuralları olduğu kadar sağlık kurallarını da bozmasına neden olmaktadır (Akgün, 1991, s:10).

Dopingün güncel bir konu haline gelişi, at ve köpek yarışlarında kullanılmaya başlamasına rastlar. Sorunun yaygınlaşması, Uluslararası spor faaliyetlerinin son 125 yılda gelişmesiyle paralel olarak sportif yarışmaların çoğalması ve yayılması, yarışmalarda ödüllerin arttırılması, bir takım menfaat kombinasyonlarının ortaya çıkması, milli ve şahsi prestij sebepleriyle doping sporcular tarafından da performansı yükseltmek gayesiyle kullanılmaya başlanmıştır (Yüce, 1992, s:3).

Yarışma ve kazanma arzusunun insanlık kadar eski olduğu söylenir (Başkaya, 2004, s:610). Yarışmalarda sporcuların ilaç kullanmalarıyla ilgili ilk belgeler, 1865 yılında Amsterdam’da, kanal yüzücülerinin doping yaptıkları suçlamasıyla başlamıştır. Bu tarihlerde, bisikletçiler arasında da doping kullananların bulunduğu bilinmektedir (Ertaş ve Petek, 2005, s:167).

Sporun son 25 yıldaki en büyük sorunu doping sorunudur (Bayatlı, 2004, s.13-14). Doping; İngilizceden gelme bir deyim olup “Dopa” adı verilen ve bitkilerden elde edilen bir Güney Afrika içkisinden gelmektedir. Dopa insana önceleri uyarıcı, sonra güçlendirici etki göstermektedir. Güney Afrika’yı sömüren İngilizler daha sonra bu kelimeyi dillerine almışlar ve doping deyimini ortaya çıkarmıştır (Atasü, 2004, s.14-15).

Günümüzde sporun ticari bir sektör olması, başarının getirdiği maddi olanaklar ve kazanma arzusunun hırsla dönüşmesi, sporcuyu sonuca giderken her türlü yöntemi kullanmaya yöneltmektedir. Doping; sporda adil yarışma ortamını bozması ve sporcuyu sağlığını olumsuz

etkilemesi nedeniyle yasaklanmıştır (Tanfer,2009). 20 Şubat 2003 tarihinde Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA- World Anti-Doping Agency) yaptığı tanımda; dopingin spor ruhuna aykırı olduğu belirtmiş ve doping suçunu “yasaklanmış bir madde ya da yöntemin kullanılmasından, yasaklanmış bir maddenin saptanmasında, teste girmeye kaçınmaktan, doping yapmaya teşebbüse yardımcı olmaya kadar geniş bir yelpazede, çeşitli ihlallerden bir ya da daha çoğunun gerçekleşmesi” olarak ifade etmiştir (TUBİTAK, 2008). WADA’nın 2004 yılında yaptığı en son tanımda ise; “Doping bir sporcunun vücuduna ait örnekte; sportif performansı artırma potansiyeli bulunan veya sağlığı gereksiz yere tehdit eden, ya da spor ruhuna aykırı olan bir madde veya yöntemin bulunması veya kullanılması veya kullanıldığına dair bir kanıtın bulunmasıdır” şeklinde belirtilmiştir (Yücesir, 2004, s.39-55).

1963 yılında resmi olarak yapılan doping tanımı “sporcu yada oyuncuların yarışma sırasında veya ona hazırlanırken spor ahlakına yakışmayacak şekilde performanslarını yapay olarak artıracak ve sporcunun fiziksel ve psikolojik sağlığına zarar verecek, madde veya başka olası yöntemleri kullanması” şeklindedir (TUBİTAK, 2008, s:18).

Dopingin en son tanımını ise 1 Ocak 2004 yılında uygulamaya giren Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) tanımı; “Doping bir sporcunun vücuduna ait örnekte; sportif performansı artırma potansiyeli bulunan ve; ya sağlığı gereksiz yere tehdit eden, yada spor ruhuna aykırı olan bir madde veya yöntemin bulunması, veya kullanılması, veya kullanıldığına dair bir kanıtın bulunmasıdır” (Yücesir, 2004, s:41-42).

Sporunda performansı arttırmak için kullanılan doping maddeleri spor disiplinine göre farklıdır. Bazı sporlarda dayanıklılığı, kuvveti, yorgunluğa direnci arttırmak için, bazı disiplinlerde sinirsel gerginliği azaltmak için kullanılır (Akgün, 1993. s:123).

Doping yapan maddelerin sınıflandırılması Stimülanlar (uyarıcılar), Narkotik analjezikler, Anabolik steroidler, Beta blokeler, Diüretikler, Peptid hormonlar ve analoglarıdır (Erikson, 1990, s:366). Doping metodları ise Kan dopingi ve Farmokolojik, kimyasal ve fiziksel manüplasyonlardır. Bazı kısıtlamalara tabi olan maddeler alkol, Marihuana, Lokal anestezipler, Kortikosteroidlerdir. (Haynes, Fitch, 1996, s:525)

Doping, spor ve fiziksel mücadele kadar eski, spor etiğini ve insan sağlığını tehdit eden bir olgudur. Modern sporların amatörlükten profesyonelliğe geçtiği ve sporun çok ciddi maddi kazançları beraberinde getirdiği 20. yüzyılda doping gittikçe büyüyen bir sorun haline almıştır. Dopinge mücadele çalışmaları, sporun önemini kavrandığı 1920’lerden itibaren başlamış, ancak somut gelişmelerin elde edilmesi 80’li yılların sonunu bulmuştur. Dopinge

Öztürk EG., Suveren S., Çolakoğlu T. (2012). Türkiye’ de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 9:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

mücadele edenler yıllardır doping yapanların bir adım gerisinde kalmış, fakat artan bir gayretle sorunun peşini hiç bırakmamışlardır (Atasü, Yücesir, 2004. s.36).

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, Türkiye’de Doping ve hentbol sporcularının doping bilgi düzeylerinin tespit edilmesidir.

Yöntem

Bu çalışma, 2007–2008 döneminde Hentbol Süper Liginde mücadele eden 24 adet takımdan (12 Bay- 12 Bayan) 336 sporcu arasından tesadüfî yöntemle seçilmiş 148 sporcudan oluşturmuştur. Uzman görüşü alınarak hazırlanmış olan anket öncelikle 40 kişilik bir sporcu grubuna pilot uygulama olarak yapılmıştır. Uygulama sonrasında anketin eksiklikleri giderilip yeniden düzenlenerek toplam 148 hentbol sporcusuna uygulanmıştır.

Çalışmanın örneklemini random (rasgele seçim) yöntemiyle seçilecek sporcular oluşturmaktadır. Bazı sporcularında doping kullandıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın istatistiksel değerlendirmesi; SPSS 10.0 paket programında verilerin uygun dağılımda olduğu belirlendikten sonra frekans (f), yüzde (%), bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) değerlerine bakılmış ayrıca katılımcıların doping bilgi düzeyine ilişkin maddelere verdikleri cevapların ortalamaları dikkate alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Araştırma grubunun kişisel bilgilerinin dağılımı

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	f	%
Cinsiyet	Bayan	73	49.3
	Erkek	75	50.7
	Toplam	148	100.0
Yaş	15-19	41	27.7
	20–24	53	35.8
	25-29	34	23.0
	30 ve üzeri	20	13.5
	Toplam	148	100.0
Eğitim Durumu	İlköğretim	1	0.7
	Lise	38	25.7
	Üniversite	105	70.9
	Lisans Üstü	4	2.7
	Toplam	148	100.0
Üniversite Mezuniyet Durumu	BESYO	92	62.2
	Eğitim Fakültesi	13	8.8
	Sosyal Bilimler	2	1.4
	Fen Bilimleri	2	1.4
	Toplam	148	100.0

Öztürk EG., Suveren S., Çolakoğlu T. (2012). Türkiye’ de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 9:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 1’de sporcuların kişisel bilgilerinin dağılımı incelenmektedir. Verilere göre, örneklem grubunda yer alan hentbolcuların, %50.7’sinin “erkek” (N=75), %49.3’ünün “bayan” (N=73) olduğu, yaş kategorileri değerlendirildiğinde, %35.8 oranı ile “20–24” yaş aralığında yer alan hentbol sporcuları yoğun olarak katılmış, %13.5 oranı ile “30 ve üzeri” yaş grubu en düşük oranda katılım yaptığı, sporcularında %70.9 oranı ile “üniversite”, %25.7 “Lise ve dengi”, %2.7 “Lisansüstü” düzeyinde öğrenim gördükleri görülmektedir. Bunları %25.7 oranı ile “lise” öğrenim düzeyindeki sporcular takip ettiği, sporcularında %70.9 oranı ile “üniversite” düzeyinde öğrenim gören sporcuların %62.2’sinin “BESYO” mezunu oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 2. Sporcuların doping bilgi düzeylerini dağılımı

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	F	%
Doping kullanımının; tıbbi, psikolojik ve sosyal yönlerinin (olumsuz etkilerinin) kamuoyunun bilgilendirilmesindeki önemini belirtiniz	TV ve İnternet	41	27.7
	Yazılı Basın(Gazete, Dergi vb)	7	4.7
	Pano, afiş	7	4.7
	Seminer, Kurs Verilmeli	6	4.1
	Antrenörlerce Bilgilendirilmeli	12	8.1
	Hepsi	75	50.7
	Toplam	148	100.0
Doping Sözcüğünü İlk Olarak Nerde Duydunuz?	Antrenör/Eğitmen	55	37.2
	Aile	8	5.4
	Arkadaş	12	8.1
	Medya/Yazılı ve Görsel Basın	70	47.3
	Diğer	3	2.0
	Toplam	148	100.0
Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?	Hayır	28	18.9
	Kısmen	80	54.1
	Evet	40	27.0
	Toplam	148	100.0

Tablo 2’de sporcuların doping bilgi düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma grubunun doping kullanımının; tıbbi, psikolojik ve sosyal yönlerinin (olumsuz etkilerinin) kamuoyunun bilgilendirilmesindeki öneminin ilişkin görüşleri incelendiğinde, %50.7’lik bir “hepsi”, %27.7’lik oranla “TV ve internet”, %8.1’lik oranla “antrenörlerce bilgilendirilmeli”, %4.7’lik

Öztürk EG., Suveren S., Çolakoğlu T. (2012). Türkiye’ de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 9:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

oranla “yazılı basın(Gazete, Dergi vb) ve pano-afiş”, %4.1’lik bir oranla “seminer, kurs verilmeli” yönünde görüş belirttikleri, sporcuların %47.3’ünün “medya/yazılı ve görsel basın”, %37.2’sinin “antrenör/eğitmen”, %8.1’inin “arkadaş”, %5.4’ünün “aile” doping sözcüğünü ilk olarak nerede duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca sporcuların performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgilerine ilişkin dağılıma bakıldığında, %4.1’inin kısmen, %27’sinin evet, %18.9’unun hayır yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 3. Sporcuların doping kullanımlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	f	%
Sporda İlaç Kullanımının Başarıyı/Performansı Olumlu Yönde Etkileyeceğini Düşünüyor musunuz?	Hayır	43	29.1
	Kısmen	69	46.6
	Evet	36	24.3
	Toplam	148	100.0
Sporda İlaç Kullanımının Başarıyı/Performansı Olumsuz Yönde Etkileyeceğini Düşündüğünüz ilaçların neler olduğunu belirtiniz.	Vitaminler	78	52.7
	Doping İlaçları	5	3.4
	Diğer	2	1.4
	Hepsi	6	4.1
	Toplam	91	100.0
Çevrenizdeki Takımlardan Sporcu, Antrenör ve İdarecilerden Doping Uyguladığını Bildiğiniz Var mı?	Evet	27	18.2
	Hayır	121	81.8
	Toplam	148	100.0
Çevrenizdeki Takımlardan Sporcu, Antrenör ve İdarecilerin Kullandıkları Maddeleri belirtiniz.	Anabolik Steroidler	4	2.7
	Uyarıcılar	11	7.4
	Sakinleştiriciler	3	2.0
	Vitaminler	9	6.1
	Toplam	27	100.0

Tablo 3’de araştırmaya katılan sporcuların, “Sporda ilaç kullanımının başarıyı/performansı olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna %46.6’sının “kısmen”, %24.3’ünün “evet” cevabını verdikleri görülmektedir.

“Sporda ilaç kullanımının başarıyı/performansı olumlu yönde etkileyeceğini düşündüğünüz ilaçların neler olduğunu belirtiniz” sorusuna, %52.7’sinin “vitaminler”, %3.4’ünün ise “doping ilaçları” cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Bunu takiben sporcuları

“Doping kontrolünden geçtiniz mi?” sorusuna %60.1 oranında “hayır” %39.9 oranında sporcunun doping kontrolünden geçtikleri tespit edilmiştir.

“Çevrenizdeki takımlardan sporcu, antrenör ve idarecilerden doping uyguladığını bildiğiniz var mı?” sorusuna %81.8 oranında “hayır” yanıtı verirken, %18.2 oranında doping kullanıldığını söyleyen sporcuların bulunduğu görülmektedir.

“Doping kullanan sporcuların kullandıkları maddeleri biliyor musunuz?” sorusuna, %7.4’ünün “Uyarıcılar”, %6.1’inin “Vitaminler”, %2.7’sinin “Anabolik Steroidler” cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablo 4. Doping kullanan sporcuların dağılımı

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	f	%
Performansınızı arttırmak için doping içeren maddeler kullandınız mı?	Evet	4	2.7
	Hayır	144	97.3
	Toplam	148	100.0
Kullandığınız maddelerin isimlerini nereden öğrendiniz?	Antrenör/ Eğitimci	3	2.0
	Arkadaşlar	2	1.4
	Diğer	2	1.4
	Toplam	7	4.7
Doping maddelerinin kullanımını kimden öğrendiniz?	Antrenör/ Eğitimci	2	1,4
	Arkadaşlar	3	2,0
	Doktordan	2	1,4
	Toplam	7	4,7

Tablo 4’de doping kullandıklarını söyleyen hentbol sporcularının sorulara verdikleri cevapların dağılımı verilmektedir. “Performansınızı arttırmak için doping içeren maddeler kullandınız mı?” sorusuna %97.3 oranında “Hayır”, %2.7 oranında “evet” cevabı verilmiştir. “kullandığınız doping ilaçları nelerdir?” sorusuna %0.7’sinin “doping ilaçları” şeklinde görüş bildirdikleri, kullandıkları maddelerin isimlerinin %2 oranında “antrenör/ eğitimci”, %1.4 oranında “arkadaşlar ve diğer” seçeneklerini işaretledikleri ve kullandıkları maddeleri %2 oranında “arkadaşlar”, %1.4 oranında ise “antrenör/ eğitimci ve doktordan” cevabını verdikleri tespit edilmektedir.

Tartışma

Yapılan bu çalışmada Türkiye ‘de Doping ve 2007–2008 sezonu içerisinde Türkiye Hentbol Federasyon’unun süper liginde mücadele eden sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi araştırılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulguların istatistiksel inceleme sonuçları aşağıda tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Sporcuların %49.3’ü bayan, %50.7’si ise erkek ve % 35.8’si ise 20–24 yaşları arasında sporculardan oluşmaktadır. Yaş ilerledikçe hentbol sporundaki sporcu oranında büyük bir düşüş görülmektedir. Sporcuların eğitim düzeylerinin oldukça yüksek olduğu ve genellikle Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunu oldukları söylenebilir. Nitekim % 70,9’u Üniversite mezunu ve %62.2’si ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Sporcuların “doping” sözcüğünü ilk olarak nerde duyduklarına ilişkin orana bakıldığında, %47.3’ü “medya/yazılı ve görsel basın”, %37.2’si “antrenör/eğitmen”, olarak belirtmişlerdir. Bu durum medya/yazılı ve görsel basına doping konusunda sporcuların bilgilendirilmesinde önemli rol düştüğünü göstermektedir.

Sporcu doping konusunda bilgilendirilmeli ve bu bilinçle, bu tür ilaçların zararlarını öğrenerek kendini ondan uzak tutmalıdır (Baysaling, 2000, s:56). Sporcuların önemli bir kısmının doping hakkında az bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Bu durum da zaman zaman olumsuz etkilerinin yaşanabileceği düşünülebilir.

Sporculara çevrenizdeki takımlardan sporcu, antrenör ve idarecilerden doping uyguladığını bildiğiniz var mı sorusu yönlendirildiğinde %81.8 oranında “hayır” yanıtı verirken, %18.2 oranında doping kullanıldığını söyleyen sporcuların bulunduğu görülmektedir. Bu ifadeden hareketle hentbol süper liginde performanslarını arttırmak için doping kullanan sporcular, antrenörler ve idareciler olduğu söylenebilir.

Doping kullanan sporcuların kullandıkları maddeleri bilip bilmedikleri sorulduğunda, %7.4’ünün “Uyarıcılar”, %6.1’inin “Vitaminler”, %2.7’sinin “Anabolik Steroidler” cevabını verdikleri görülmektedir.

Sporcular çevremdeki sporculardan performans arttırıcı maddeleri (doping) kullananların var sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların %46.6’sı “hiç katılmıyorum” yönünde görüş bildirirken, %29.1’i “katılıyorum” seçeneğini, %12.8’i “az katılıyorum” seçeneğini, %8.8’i “katılmıyorum” seçeneğini, %2.7’si ise “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama

değer $\bar{X} = 1,92$ olmuştur. Başka bir ifade ile, bu maddeye ilişkin sporcuların görüşleri “Hiç Katılmıyorum” düzeyinde olmuştur. “Fransız antrenörlerine yapılan bir ankette ise doping maddelerinin en fazla takım arkadaşlarından elde edilebileceği ortaya çıkmıştır” (Yaman, Toy, 2002, s:2). Kurdak (1996), arkadaş çevresinin bireyi ilaç bağımlılığına iten ve/veya bu şekilde davranmaya zorlayan en önemli etken olduğu belirtilmektedir (Kurdak, 1996, s:22).

Bu çalışmada hentbol sporcularına performansını arttırmak için doping içeren maddeler kullanıp kullanmadıklarına konusunda; % 7.3 oranında “Hayır”, %2.7 oranında “evet” cevabını verilmiştir. Özel (1995) 168 milli halterci ile yaptığı çalışmada “ankete katılan sporcuların %52.5’inin performanslarını arttırmak sebebiyle doping türlerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Michigan Eyalet Üniversitesinin 1984 yılında, üniversite sporcuları üzerinde çalışmasının sonuçlarında, 2039 katılımcıdan %8’inin son 14 aylık dönem içinde amfetamin kullanmış olduğu ortaya çıkmış, bunun %61’inin ilacı kişisel veya sosyal nedenlerle %37’sinin ise performansı arttırmak amacıyla aldığı anlaşılmıştır” (Kurdak, 1996, s:74). Bu çalışma da, Türkiye’de hentbol sporunda doping kullanım oranının bireysel sporlara göre düşük olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Doping mücadelesinde finansman konuları ele alınarak, doping konusunda ülke çapında eğitim verebilecek eğiticiler yetiştirilmeli. Bu kişiler antrenör, kulüp, kulüp yöneticileri ve sporculara sporda doping ve ergojenik yardım konuları hakkında seminerler verilmeli,
- Doping ve ergojenik yardımlar konusunda uzman kişiler eşliğinde görsel basında programlar düzenlenerek daha fazla insana ulaşılmaya çalışılmalı. Dopingün özendirici olmaması için bu eğitimler uzman kişiler tarafından verilmelidir.
- Sporun ne anlama geldiği, amacının ne olduğu sürekli anlatılmalı ve spor kültürü sporculara tam anlamıyla kazandırılmalı. Sporcuyla doping kullanmamaya ikna etmek için psikolojik eğitime ağırlık verilmeli.
- Kulüplerde mutlaka doping konusunda eğitim almış aktif birisinin bulunması sağlanmalıdır.
- Doping mücadelesinde uluslar arası ölçekte gelişmeler takip edilmeli ve bu konudaki gelişmeler, yenilikler spor bilimcilere ve sporculara aktarılmalı.

Öztürk EG., Suveren S., Çolakoğlu T. (2012). Türkiye’ de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 9:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

- Devletin doping hakkında etkili bir politikası olmalı. TADA ile ilgili yasal düzenlemeler biran önce uygulamaya geçirilmeli.
- Sporcular tarafından kullanılan madde ve yöntemlerin, WADA’nın yayınlamış olduğu Doping Listesi’nde yer alıp yer almadığı kontrol edilmeli ve sporcular bu konuda bilgilendirilmeli.

İnsanoğlu bazı konularda egolarını yenememektedir. Bu konulardan birisi de "kazanma arzusu" dur. İnsanoğlu kazanma uğruna tüm etik değerleri ve sağlığını bir kenara bırakarak çeşitli yollara başvurmaktadır. Spor dünyasında da bu etik ve sağlık karşiti olgu karşımıza doping olarak çıkmaktadır (Baysaling, 2000, s.53). Bu nedenlerle, sporcuların ve eğitmenlerin doping konusundaki eğitimine daha fazla önem verilmeli, sporcular daha sık aralıklarda doping kontrolüne tabi tutulmalı ve doping maddelerini satan veya kullandıranlara ilişkin yasal düzenlemelerin yaptırımı arttırılmalıdır.

Kaynakça

- Akgün, N. (1993). *Egzersiz Fizyolojisi*. II. Cilt. No:115. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atasü, T.(2004). *Futbol Açısından Ülkemiz ve Dünyada Doping Konusuna Genel Bakış. Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri*. Atasü, T. (Ed). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.
- Atasü, T.; Yücesir, İ. (2004). *Doping’in Tarihçesi. Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri*. Atasü, T. (Ed). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.
- Başkaya, C. (2004). Doping: kazanmak uğruna ölmek. *Özgür Üniversite Forumu*, Ocak –Mart 2004, Sayı:25, Ankara.
- Baysaling, Ö. (2000). *Spor’da Her Yönüyle Doping Zararları, Doping ve Kürler, Doping’e Mücadele*. İstanbul: İlpres Basım ve Yayın San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- Bayatlı T. (2004) *Hakça Yarışma ve Doping. İçinde: Atasü, T editör. Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri*. İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.
- Erikson, O.B., Mellstrand, T., Peterson, L., Renström, P., Svedmyr, N. (1990). *Sports Medicine Health & Medication*. London: Raynor Design.
- Ertaş, Ş, Petek, H. (2005). *Spor Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Öztürk EG., Suveren S., Çolakoğlu T. (2012). Türkiye’ de doping, sporcuların doping bilgi düzeylerinin ölçülmesi (Hentbol Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 9:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

- Göral, M. (2002). Spor Ahlakı Ve Sporcu Açısından Doping Kullanımının Etkileri Ve Dopingle Mücadele Çalışmaları. (MS Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.) Kütahya.
- Haynes, S:P., Fitch, K. D. (1996). *Doping*. Textbook of Science and Medicine in Sport. J. Bloomfield, P. A. Fricker, K. D. Fitch (Editors), (p. 525-534). Australian: Australian Sports Commission.
- Kurdak, S.Ş. (1996). *Sporda Doping ve İlaç Kullanımı*. (1.Baskı). Ankara: Sporsal Kurum Dizisi- 7.
- Özel, R. (1995). Haltercilerde Doping kullanım Metodları ve yaygınlığının Araştırılması. (MS Tezi, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü). Ankara.
- Tanfer F. Spor ve Doping. [İnternette]. 2007[okundu 29.05.2009]. <http://www.milliyet.com.tr/2007/10/29/ege/yaztanfer.html>.
- TUBİTAK. (2008). Doping. *Bilim ve Teknik Dergisi* (Yıldız Takımı), Eylül,Sayı:4. Ankara.
- Yaman, H., Toy, E. (2002). Beden Eğitimi Öğrencilerinin Doping Konusundaki Bilgi, Tutum ve Eğitim Gereksinimleri. Burdur'da Yapılan Kesitsel Bir Ön Çalışma, VII. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 27–29 Ekim. Antalya. 2002. (Teksir)
- Yüce, A.O. (1992). Türk Spor Kamuoyunda Doping ve Doping Kavramlarının Sosyolojik Açından İncelenmesi.MS Tezi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü). İstanbul.
- Yücesir, İ. (2004). *Doping Suçu; Doping Madde ve Yöntemleri. Doping ve Futbolda Performans Arttırma Yöntemleri*. Atasü, T. (Ed). İstanbul: Form Reklam Hizmetleri.